

Podpora poradců pro implementaci kurikulární reformy

registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.3.05/03.0029

Misha Defonseca: Přežít s vlky

DEFONSECA, Misha. *Přežít s vlky*. Vyd. 2. Překlad Dagmar Slavíková. Frýdek-Místek: Alpress, 2007, 222 s. Knižní hity. ISBN 978-80-7362-425-5

Možnosti využití textu

Přírodopis - 6. a 7. ročník, Enviromentální výchova

Zkušenosti s textem

S textem lze pracovat v literárních kroužcích, podvojným deníkem.

Text

Pokřtila jsem jí maminka Rita jako dědečkovu fenku... Šla se mnou lehkým krokem na svých krásných nohách a já jsem s ní tiše mluvila. Chtěla jsem, aby zůstala se mnou a já už nebyla sama.

A spaní s tím teploučkem v zádech bylo úžasné. Když jsem stála na čtyřech, přišla ke mně, strčila do mne čenichem a já se kutálela po zemi. Olizovala mě, byla jsem jejím mládětem, vytvořil se vztah matka – dítě, lišící se od kamarádství, které mezi námi bylo na začátku. Pro mne to bylo ještě úžasnější. Když nechtěla, abych něco udělala, vycenila zuby. Měla jsem například chuť obejmout ji kolem krku, ale ona ohrnula pysky a ukázala tesáky. Stáhla jsem paže zpět a ona se uklidnila. Rychle jsem se poučila, i když to bylo dost zarážející. Jakmile se jí nějaké mé chování nebo pohyb znelíbily, přišla ke mně s vrčením a povalila mě na zem. Vždycky jsem se při tom trochu bála, ale byl to strach z potrestání, jako u dítěte, kterého se dospělý chystá plácnout. I když tím to pokaždé skončilo. Jenom mě povalila na zem, rozkročila se nade mnou a chvíli tak zůstala. Já jsem si instinktivně lehla na záda a vyrážela krátké zvuky jako štěně, abych jí dala najevo: „Už nic nedělám, už se nehýbám.“ To bylo vše. Dovolila jsem jí, aby mě napomenula. Nikdy jsem nepochopila, co jsem vlastně udělala špatně, ale její přítomnost, její šedivý voňavý kožich mě za všechno odškodnil. Byl to týž pocit jako usínat zabořena v matčiných vlasech.

Bolest v zádech postupně polevovala, ale jednoho dne maminka Rita zaslechla nějaký zvuk, nevěděla jsem jaký, a utekla jsem do křoví. Protože já stála na místě, skočila na mne, popadla mě za límec a bez okolků mě odvěkla hodný kus stranou. Kolem mne se míhaly větve, ostružiní mi rozdíralo záda, která mě znovu rozbolela. Měla velkou sílu, o níž jsem předtím neměla tušení. Kus dál mě nechala a nespouštěla mě z očí. Lapala jsem po dechu, tentokrát dílem z bolesti a dílem ze štěstí. Ona mě chránila a já nevěděla před čím, jen ona něco slyšela! S konečnou platností jsem se stala jejím mládětem. Adoptovala mě.

Byla jsem zas schopná vydat se někam, kde bych ukradla něco k jídlu, ale měla jsem takový strach, že ji ztratím, že jsem zůstala na místě. Neměla jsem už nic k snědku, znovu jsem žvýkala listí, ohlodávala všechno, co jsem našla, zatímco ona čas od času zmizela, zřejmě šla na lov. Rozhodla jsem se to udělat jako ona, bylo to dokonce nutné. Když jsem se pak vrátila na místo, které jsme si zvolily, ona tam už nebyla. Vyla jsem, aby o mně věděla, a za nějakou chvíli jsem ji z dálky uslyšela. Musela jsem uvýknout myšlence, že ona jí sama a já též. To až do dne, kdy mi přinesla zajíce nebo králíka, už si nevzpomínám, visel jí z tlamy, hodila mi ho k nohám.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

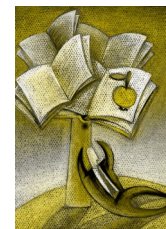

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Podpora poradců pro implementaci kurikulární reformy

registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.3.05/03.0029

Byla jsem ohromena: „Ty mi dávaš najíst?“

Kořist byla napůl sežraná, zbyly jen kousky masa. Oškrabávala jsem je, jak jen to šlo, moc toho nebylo, ale byla jsem tak šťastná! Přinesla mi jídlo! Ohlodávala jsem ty kosti přímo před nosem jako zvíře. Pozorně se na mne dívala a jsem k ní hovořila:

Jsem šťastná, děkuji. Dala jsi mi najíst. Jsi moje maminka, že? Je to jisté, jsi má matka.....moje maminka Rita....

Bylo příjemné říct to slovo maminka. To zvíře bylo mým požehnáním, darem z nebes, který mi poslali rodiče. Byla jsem tak nevinná, tak instinktivní, že jsem přímo neuvěřitelným způsobem procházela vším nebezpečím. Kdybych se bála, kdybych při pohledu na ni utekla, možná by se tak nechovala a pronásledovala by mne. Byla to mladá osamělá vlčice, pravděpodobně zapuzená svou smečkou. Její chování bylo klasické, jak jsem se poučila léta později, když jsem se hlouběji zajímala o vlky. Musela si vytvořit rodinu. Při své naivitě bych se nenadála, kdyby se jednoho dne vytvořil druh, kterého si vybrala!

Jednoho dne se objevila v doprovodu velkého černého vlka. Ten mě nepozoroval jako Rita, ale rozběhl se rovnou ke mně a hrozivě cenil zuby. V té chvíli jsem myslela, že je všemu konec. Instinktivně jsem si lehla na záda, jak jsem to dělala s Ritou. Čekala jsem, že mě vlk kousne a odvede do křoví, ale vlčice na něj zavrčela a postavila se mezi nás. Velký černý vlk zaváhal, ještě pořád chtěl jít kupředu, a já jsem si v duchu říkala: „U sta hromů, jestli mě má matka neochrání, sežere mě.“ Tato zároveň halucinační a majestátní scéna zůstane navždy vryta v mé paměti. Maminka Rita zuřivě vrčela a útočně se k vlku blížila, až jej přinutila centimetr po centimetru ustoupit. S temným zavrčením a čenichem u země postoupila o dva kroky, a on rovněž ustoupil o dva kroky.

Neodvažovala jsem se pohnout, čekala jsem, až rozhodnou o svém osudu, ale pomalu jsem začala chápat, že mám vyhráno. Konečně mě přišla olízat a její chování naznačovalo tomu druhému: to je moje, musíš to pochopit. Pak ode mne poodešla a stále jej pozorovala. Přecházel z jedné strany na druhou, svou porážku přijímal těžce, a ten balet trval hodnou chvíli, snad hodinu, ztratila jsem pojem o čase. Nakonec se se vším smířil a vypadal, jako by dával najevo: když je to tak, tak už nic neříkám. A už si mě moc nevšímal.

Říkal jsem si, že jestli začne znovu, ona mě ochrání.

Prozatím se držel ve značné vzdálenosti. Ona mě olizovala, strkala do mě čenichem, očividně mu ukazovala, že mě ovládá. Potom šla k němu a udělala totéž. Drobné strkání čenichem, jako by jej škádlila. Začali si spolu hrát, jako kdybych tu nebyla. Hra trvala jen chvíli a pak spolu odešli a nechali mě samotnou.

Setmělo se a já jsem dostala strach, že se vlk najednou vrátí, a sám. Nezamhouřila jsem oka, dokud se spolu nevrátili a nelehli si jeden vedle druhého. Dostalo se mi několika olíznutí na tvář a na krk. Maminka Rita mě hlučně očichala, ještě několik postrčení čenichem, abych se svalila na zem, a pak se vrátila k němu. Zahájili jsme tak soužití, jež mělo určitá pravidla. Když jsem stála, snášela to, protože věděla, že nejsem v nebezpečí, ale její vlk se okamžitě vztyčil a vrčel, jako by mi něco hrozilo. Jeho zuby byly ohromné. S ním bylo lepší sedět nebo ležet. Chvillemi mě popadla hrůza, srdce se mi málem zastavilo, dokud nezasáhla.

Hlavně jsem se mu nedívala do očí, to neměl rád, ale když jsem sklonila hlavu, přestal vrčel a odešel. Sklopit hlavu bylo znamení podřízenosti, kterému rozuměl, a já jsem to instinktivně dělala, protože jsem už měla stejnou zkušenost se svou vlčicí. Tahle výchova je poněkud jiná, ale přesto se trochu podobá té lidské. Je prostě přímější. Bylo mi jasné, že jestli na mne jeden

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

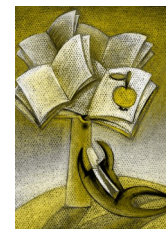
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Podpora poradců pro implementaci kurikulární reformy

registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.3.05/03.0029

nebo druhý vrčí, musím sklonit hlavu jako kárané dítě. Někdy jsem se pokusila zase se napřímit, protože jsem to prostě potřebovala. V tu chvíli se okamžitě ke mně rozběhl a já se svalila na zem a vyrážela krátké zvuky, jak jsem to dělala s ní, a on se zmateně zarazil. Když začal výt, bylo to úplně jiné, než když to dělala ona, a já jsem si řekla: já nevyju stejně jako oni, jsem malá, je to normální, každý má svůj způsob.

Byli šťastní. Je divné říct něco takového, ale hráli si spolu a potom se pářili.

Jiné pravidlo našeho spolusoužití ve třech se týkalo potrawy. Když Rita přinesla kořist, například jezevce, nedovolil mi, abych se k hostině přiblížila. Natáhla jsem ruku k masu a jeho tesáky se mihly nedaleko od mých prstů. Napřed se musel nakrmit on, pak ona a já měla právo na to, co zbylo. Když jsem přinesla něco já, například zeleninu utrženou v zahradě, oni se o to nezajímali. Jestliže jsem našťestí našla maso, zařídila jsem to tak, že jsem je rozdělila na tři malé hromádky ještě dřív, než se vrátili. A každý se potom najedl ve svém koutku.

Jednoho dne odběhli lovit jako obvykle chvíli nato jsem zaslechla výstřel. Rita se vrátila velice rozrušená, obíhala mne kolem dokola, vztyčovala uši a naslouchala s čenichem vzhůru a zase mne obíhala. Viděla jsem, že je velmi neklidná, chvílemi zvedala packu a znehybněla v pozorném naslouchání. Snažila jsem se k ní přiblížit, ale ona nevydržela na místě. Přemýšlela jsem, co se stalo, proč se vrátila sama bez svého černého vlka.

Potom mě olizovala, strkala do mne čenichem, ale už se na mne nesoustředila, něco ji potrápilo a brzy odběhla. Nepochybně chtěla, abych ji následovala, ale já jsem to dlouho nedokázala, běžela příliš rychle.

Didaktický potenciál textu

1) Smysl textu a autorský záměr: o co důležitého v textu jde

Jedná se o pravdivý příběh sedmileté židovské dívenky, která se sama uprostřed zuřící války vydá z Belgie směrem na východ, kam Němci odvezli její rodiče. Obrovské útrapy, jaké na neuvěřitelné cestě prodělá, ji poznamenají na celý život. V nejtěžších chvílích jí pomáhají přežít vlci, naproti tomu setkání s lidmi ji pokaždé přinese pouze stres, bolest a zklamání.

Nezvyklý a mimořádně působivý pohled na válku očima dítěte, které všechno intenzivně prožívá, ale nic plně nechápe, dokázala autorka ztvárnit tak přesvědčivě jen proto, že ho zakusila osobně.

Zásadní otázka, kterou příběh vyvolává je:

- Jak může člověk (malé dítě) přežít v nelidských podmínkách?
- Co se člověk naučí životem v extrémních podmínkách?

Nosné myšlenky:

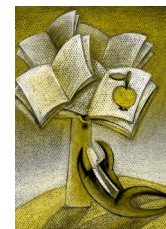
Význam přátelství v době všudy přítomné světové války. Přátelství mezi zvířaty, a hlavně vlky je životu zachraňující, naopak mezi lidmi nepřátelské a ohrožující.

2) Čtenář a text

Přírodovědné informace:

Jsou zde popsány základní etologické prvky chování šelem psovitých (vlků) při pocitu ohrožení, projevy podřízenosti a nadřazenosti ve dvojici (smečce) a v dalších situacích

- Chování v případě nebezpečí a ohrožení

Podpora poradců pro implementaci kurikulární reformy

registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.3.05/03.0029

- Potrava a její dělení ve skupině.
- Život vlků v páru
- Obrana vlka
- Projevy vstřícného chování zvířat
- Komunikace vlků
- Prostředí vlka

Sociální aspekt

- Schopnost přežít člověka v době války v nelidských podmínkách
- Dovednost zůstat při životě a obstarat si nocleh, potravu
- Vytvoření kontaktu s živou bytostí, která v některých aspektech (kožich – vlasy matky) připomíná jednoho z rodičů
- Hranice, za které člověk dokáže jít z pocitu ohrožení, hladu (pojídání syrového masa)

Lidský aspekt

- Proces učení se nápodobou
- Naučené reakce – problém týraných dětí – po příchodu nového vlka přizpůsobené reakce
- Problematika vlčích dětí – dětí, kteří žili v extrémních podmínkách sociální izolace, bez kontaktu s lidmi

Emoční aspekt

- Vcítění se do pocitů ohrožovaného dítěte bez přátelství a kontaktu s vnějším civilizovaným světem
- Vytvoření rodičovského vztahu mezi člověkem a zvířetem
- Popis a odhalení pocitů u člověka vyskytujícího se v říši zvířat

3) Žánr textu a podání

Jedná se o beletrii, která je podána čtenářům formou osobního vyprávění.

Začátek textu nás seznamuje s vlčicí, která je pojmenována Rita po zvířeti z osobní minulosti.

4) Jazykové prostředky

Příběh je vyprávěn v první osobě. Je zde málo přímé řeči. Příběh je nedokončen pro možné dokončení.

Kniha a příběh byl zfilmován.